

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

LV

Atzinums 08/2022

(saskaņā ar LESD 322. panta 1. punktu)

par Padomes pārskatīto
priekšlikumu Eiropas
Parlamenta un Padomes
regulai, ar ko izveido
Sociālo klimata fondu
(Starpiestāžu lieta
2021/0206 (COD),
30.6.2022., 10 775 2022)

Saturs

	Punkts
Ievads	01–04
Vispārīgi apsvērumi	05–09
Konkrēti komentāri	10–32
Sociālie klimata plāni	10–14
Attiecināmais finansējums	15–19
Fonda finansēšana	20–24
Kontroles un snieguma sistēma	25–32
Noslēguma piezīmes	33–36

Ievads

01 Komisija 2021. gada 14. jūlijā publicēja priekšlikumu izveidot Sociālo klimata fondu¹, kas būtu daļa no paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %”, kura izdota, lai līdz 2030. gadam palīdzētu sasniegt ES siltumnīcefekta gāzu emisiju (SEG) samazinājumu par vismaz 55 % salīdzinājumā ar 1990. gadu līmeni, kā saskaņots [ES Klimata aktā](#)².

02 ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS)³ nosaka oglekļa cenu, izmantojot konkrētu ekonomikas nozaru emisiju maksimālo apjomu, kas katru gadu tiek samazināts. Pārskatot ES ETS, kas iekļauta arī paketē “Gatavi mērķrādītājam 55 %”, Komisija ierosina izveidot atsevišķu ETS autotransportam un ēkām⁴, kas izraisītu paredzamu apkures un transporta izmaksu pieaugumu. Lai novērstu jaunās ETS sociālo ietekmi, Sociālais klimata fonds (“Fonds”) sniegtu finansiālu atbalstu mazaizsargātām māsajniecībām, mikrouzņēmumiem un transporta lietotājiem, ko būtu skārusi jaunā ETS. Fonda galvenās iezīmes ir parādītas [1. attēlā](#); Fonds laikposmā no 2027. līdz 2032. gadam nodrošinās līdz pat 59 miljardiem EUR.

03 Komisijas priekšlikuma pamatā bija [Līguma par Eiropas Savienības darbību](#) (LESD) 91. panta 1. punkta d) apakšpunkts, 192. panta 1. punkts un 194. panta 1. punkta c) apakšpunkts. Padome 2022. gada 28. jūnijā nolēma juridiskajam pamatam pievienot LESD 322. pantu, jo Padomes grozītajā priekšlikumā bija iekļauta atkāpe no Finanšu regulas 22. panta 2. punkta⁵. Padome 2022. gada 22. novembrī lūdza ERP sniegt atzinumu par tās tekstu, ar ko pārskata Komisijas priekšlikumu (Vides padomes panāktā vispārējā pieeja, turpmāk “Priekšlikums”)⁶.

---

¹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Sociālo klimata fondu ([COM\(2021\) 568](#)).

² Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula \(ES\) 2021/1119](#) (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru.

³ [Direktīva 2003/87/EK](#), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā.

⁴ Priekšlikums, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, Lēmumu (ES) 2015/1814 par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un Regulu (ES) 2015/757 ([COM\(2021\) 551 final](#)).

⁵ Apropriācijas piešķirtajiem ieņēmumiem.

⁶ [Starpiestāžu lieta 2021/0206 \(COD\)](#), 30.6.2022., 10 775 2022.

1. attēls. Sociālā klimata fonda galvenie elementi

Vispārīgais mērķis

Veicināt **pāreju uz klimatneitralitāti**, mazinot sociālo ietekmi, ko rada ēku un autotransporta nozarēs radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas iekļaušana ES ETS darbības jomā

Konkrētais mērķis

Tiešais atbalsts un pasākumi vai investīcijas, ar ko plānots palielināt ēku **energoefektivitāti**, izvērst ēku siltumapgādes un aukstumapgādes **dekarbonizāciju** un uzlabot piekļuvi **bezemisiju un mazemisiju mobilitātei un transportam**

Finansējums

Ne vairāk kā **59 miljardi EUR** 2027.–2032. gadam, kas iegūti, izsolot ETS kvotas (galvenokārt ēku un autotransporta nozarē)

Avots: ERP, pamatojoties uz Priekšlikumu.

Ikonas: šis attēls ir izstrādāts, izmantojot Flaticon.com resursus. © Freepik Company S.L. Visas tiesības aizsargātas.

04 Tomēr, izdodot šo atzinumu, mēs saskārāmies ar turpmāk minētām ārējām problēmām, kas ierobežoja mūsu spēju sniegt vispusīgāku skatījumu par vairākiem jautājumiem, uz kuriem attiecas Priekšlikums.

- Padome lūdza ERP sniegt atzinumu, vēlams, līdz decembra vidum (pēdējam politiskajam dialogam) tikai 2022. gada 22. novembrī. Tāpēc mums bija ļoti maz laika, lai izdarītu savu darbu. Piemēram, mēs nepārbaudījām, cik pareizi ir aprēķināti Fonda finansējuma piešķirumi dalībvalstīm.
- Šis priekšlikums ir cieši saistīts ar tiesību aktu priekšlikumiem par ES ETS pārskatīšanu, par ko arī pašlaik risinās sarunas. Būtiski lēmumi par ETS pārskatīšanu varētu mainīt galvenos priekšlikuma par Sociālo klimata fondu elementus (laika plānojumu, nozares utt.).
- Priekšlikumā nav iekļauti pielikumi ar kopīgo rādītāju sarakstu vai sociālo klimata plānu veidni, un tas ierobežo mūsu tvērumu.

Vispārīgi apsvērumi

Vispārīgi komentāri: galvenie punkti

Priekšlikums:

- paredz novērst investīciju nepietiekamību un aplēstā enerģijas un degvielas cenu pieauguma sociālo ietekmi;
- rada nenoteiktību attiecībā uz ieņēmumiem un finansējuma pietiekamību;
- palielina dubultas finansēšanas risku un pārklāšanos ar citiem publiskajiem līdzekļiem;
- izdots bez īpaša ietekmes novērtējuma;
- var palielināt administratīvo slogu, kas saistīts ar pārvaldības, ziņošanas un revīzijas prasībām.

05 Sociālā klimata fonda mērķis ir samazināt investīciju trūkumu pārejā uz klimatneitralitāti, risinot sociālās sekas, ko rada arvien lielākie enerģijas rēķini, jo ir izveidots jauns ES oglekļa dioksīda emisiju tirgus ēku un autotransporta nozarēs.

06 Fondu finansēs no ES ETS kvotu izsoles⁷. Tomēr ES ETS pārskatīšana ar mērķi iekļaut autotransporta un ēku emisijas vēl nav pabeigta. Nav skaidrs, kad būs pieejami ieņēmumi un vai tie būs samērojami ar fonda vērienīgajiem mērķiem un atbilstošajām investīciju vajadzībām.

07 Priekšlikums paredz papildu finansējumu energoefektivitātei un transporta dekarbonizācijai. Šis finansējums papildina dažādus citus ES fondus, piemēram, [Modernizācijas fondu](#), [Taisnīgas pārkārtošanās fondu](#), [Eiropas strukturālos un investīciju fondus](#), [Atvērto tirdzniecības un noturības mehānismu](#) un [InvestEU](#), kā arī valsts vai reģionālo finansējumu. Ir svarīgi, lai dalībvalstis risinātu jautājumu par dažādu finansējuma avotu koordināciju un papildināmību, kā arī dubultas finansēšanas risku⁸. Mēs neatradām visaptverošu Komisijas analīzi par to, kas līdz šim ir panākts ar šiem fondiem vai kas vēl ir vajadzīgs, lai sasniegtu ES mērķus klimata jomā. Šāda analīze nodrošinātu Fonda mērķtiecīgāku plānošanu un pārvaldību.

⁷ Priekšlikuma 9. pants.

⁸ [Atzinums 06/2020](#) par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atvērto tirdzniecības un noturības mehānismu.

08 Komisija nav veikusi īpašu ietekmes novērtējumu šim priekšlikumam. Tā vietā Komisija izmantoja 2020. gada septembra ietekmes novērtējumu “Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana”⁹. Attiecībā uz 2027.–2032. gadu Fondam aplēstais finanšu piešķirums 59 miljardu EUR apmērā¹⁰ bija balstīts uz ETS ietekmes novērtējumu¹¹, kas tika pabeigts 2021. gada jūlijā. Šajos ietekmes novērtējumos nevarēja ņemt vērā Ukrainas kara būtisko ietekmi uz enerģijas tirgu, un tas rada jautājumus, vai šie novērtējumi nodrošina piemērotu un pietiekamu pamatu Priekšlikumam.

09 Potenciālie ieguvumi no tāda atsevišķa instrumenta kā Sociālā klimata fonds ir neskaidri, un to instrumentu skaita pavairošana, ar kuriem finansē viena un tā paša veida projektus, palielinās ES finansējuma sarežģītību. Fonda nodrošinātie jaunie resursi, visticamāk, palielinās spiedienu uz dalībvalstu spēju tērēt, bet daudzas no tām jau tagad saskaras ar ES līdzekļu apguves kavējumiem. Tas varētu būt par iemeslu nepietiekamai uzmanībai uz sniegumu un izmaksu lietderības apsvērumiem¹². Jaunais satvars un no tā izrietošais plānošanas darbs varētu arī palielināt dalībvalstu administratīvā darba slodzi, kas ietver papildu ziņošanas un uzraudzības, revīzijas un budžeta izpildes apstiprināšanas procesus.

---

⁹ COM(2020) 562 final.

¹⁰ 2025.–2032. gada periodam Komisija sākotnēji ierosināja 72,2 miljardus EUR.

¹¹ SWD(2021) 602 final.

¹² Īpašais ziņojums 17/2018 “Komisijas un dalībvalstu darbības 2007.–2013. gada plānošanas perioda programmu pēdējos gados palielināja līdzekļu apguvi, bet nepietiekami koncentrējās uz rezultātiem”.

Konkrēti komentāri

Sociālie klimata plāni

Sociālie klimata plāni: galvenie punkti

Saskaņā ar mūsu iepriekšējo revīzijas apsvērumu par ANM šim priekšlikumam būtu:

- jānodrošina konsekvence un papildināmība ar citiem valstu plāniem;
- jāprecizē, kas kvalificējams kā atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinoša izpilde;
- jānosaka skaidri atskaites punkti un mērķrādītāji, kā arī procedūras maksājumu apturēšanai;
- jānodrošina, ka maksājumi ir saistīti ar atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanas izmaksām.

10 Sociālie klimata plāni ("Plāni") būs pamats Fonda finanšu līdzekļu izmaksāšanai. Plānos ir izklāstīti **pasākumi un ieguldījumi**, kas pieejami mājāsaimniecībām, mikrouzņēmumiem un transporta lietotājiem, kurus skar ēku un transporta radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju iekļaušana emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā. Būtu lietderīgi precizēt atšķirību starp jēdzieniem "pasākumi" un "ieguldījumi", kas Priekšlikumā nav izskaidroti. Turklāt "enerģētiskās nabadzības" definīcija vēl nav pieņemta¹³, lai gan termins tiek lietots visā Priekšlikumā.

11 Sociālajiem klimata plāniem būtu jābūt saskanīgiem ar citiem nacionālajiem stratēģiskajiem plāniem un programmām, piemēram, ar nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem, atveseļošanas un noturības plāniem, kohēzijas politikas darbības programmām, taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajiem plāniem un kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajiem plāniem un **jāpapildina** tie. Turklāt šos plānus var nākties atjaunināt saskaņā ar sociālajiem klimata plāniem. Tas ievērojami palielina valsts iestāžu administratīvo slogu. Priekšlikumā nav noteikts termiņš, līdz kuram dalībvalstīm jāiesniedz savi sociālie klimata plāni.

12 Fonda atbalstam nevajadzētu aizstāt regulāros **valsts budžeta izdevumus**¹⁴. Tas, ka dalībvalstis sniedz ienākumu atbalstu mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, piemēram, subsidējot to apkures un elektroenerģijas izmaksas, nav nekas jauns. Fonda

¹³ Sk. priekšlikumu direktīvai par energoefektivitāti (pārstrādāta redakcija) (COM(2021) 558 final).

¹⁴ Priekšlikuma 12. pants.

sniegto tiešo ienākumu atbalstu varētu izmantot tāda paša veida izmaksām, riskējot aizstāt esošos valsts izdevumus. Lai izvairītos no dubultas finansēšanas un pārklāšanās, Priekšlikumā būtu jāprecizē regulāro valsts budžeta izdevumu jēdziens.

13 Priekšlikumā noteikts, ka Komisija veiks maksājumus dalībvalstīm, pamatojoties uz sociālo klimata plānu **atskaites punktu un mērķrādītāju** apmierinošu izpildi¹⁵. Priekšlikumā nav izskaidrota jēdziena “apmierinoša izpilde” nozīme, un tas Komisijai dod ievērojamu rīcības brīvību. Lai nodrošinātu pārredzamību un vienlīdzīgu attieksmi, būtu sīkāk jāprecizē galvenie principi, ko piemēro, novērtējot “apmierinošu izpildi”.

14 Vispārējā kārtība, kādā izmaksā līdzekļus, pamatojoties uz atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu, ir līdzīga tai, ko izmanto Atveseļošanas un noturības mehānismam (ANM)¹⁶. Turpmāk minēti vairāki mūsu iepriekšējie revīzijas apsvērumi par ANM atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas varētu attiekties arī uz Fondu.

- Daži atskaites punkti un mērķrādītāji bija neskaidri, un tas palielināja nepamatotu maksājumu risku. Tāpēc mēs uzsvērām, cik svarīgi ir pienācīgi definēt atskaites punktus un mērķrādītājus, lai aptvertu visus galvenos īstenošanas posmus¹⁷.
- Summa, kas samaksāta kā konkrēts maksājums, ne vienmēr bija balstīta uz aplēstajām izmaksām, lai sasniegtu atskaites punktus un mērķrādītājus, kas iekļauti maksājuma pieprasījumā, bet drīzāk bija rezultāts sarunām ar attiecīgo dalībvalsti¹⁸. Attiecībā uz daļēji izpildītiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem nebija skaidrs, kā Komisija un dalībvalstis noteiks daļējo maksājumu summas. Tāpēc mēs ieteicām Komisijai izstrādāt skaidru metodoloģiju no maksājumiem apturamās summas noteikšanai¹⁹.
- Atskaites punkti un mērķrādītāji bija orientēti uz tiešajiem rezultātiem vai ietvēra ieguldījuma rādītājus, kas parasti attiecas uz noteiktas summas izlietojumu. Ietekmes rādītāju neizmantošana, koncentrējoties uz tiešo rezultātu rādītājiem un ietverot ieguldījuma rādītājus atskaites punktiem un mērķrādītājiem, ievērojami

¹⁵ Priekšlikuma 19. pants.

¹⁶ Priekšlikuma 5. pants un [Regulas \(ES\) 2021/241](#), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, 2. un 4. pants.

¹⁷ [Īpašais ziņojums 21/2022](#) “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas”.

¹⁸ [Īpašais ziņojums 21/2022](#) “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas”.

¹⁹ [Pārskats par ES budžeta izpildi 2021. finanšu gadā](#), 10. nodaļa.

ierobežo īstenošanas laikā nepieciešamo elastību un iespēju izmērīt Fonda sniegumu un ietekmi.

Attiecināmais finansējums

Attiecināmais finansējums: galvenie punkti

- Tiešie maksājumi varētu aizkavēt enerģētikas pārkārtošanu, ir vajadzīga lielāka mērķtiecība.
- Pārvietojumi no dalītās pārvaldības programmām varētu apdraudēt ieviestos aizsardzības pasākumus.

15 Energoefektivitātes palielināšana ir galvenais pasākums, kas saskaņā ar sociālajiem klimata plāniem ir jāfinansē. Ieguldījumi energoefektivitātē saskaras ar noteiktiem šķēršļiem, piemēram, stimuli tiek sadalīti starp ēku īpašniekiem un īrniekiem, ir lielas sākotnējās izmaksas un bieži vien ilgi atmaksāšanās periodi. Mēs uzskatām, ka mūsu iepriekšējos revīzijas apsvērumus par energoefektivitātes projektiem var attiecināt arī uz Fondu (sk. **2. attēlu**).

2. attēls. Revīzijas apsvērumi attiecībā uz ES energoefektivitāti

Savā ziņojumā par ēku energoefektivitāti:

- mēs konstatējām, ka vairākumā gadījumu dalībvalstis finansējumu projektiem piešķir, pamatojoties uz rindas kārtības principu, kas nedeva iespēju izvērtēt ar projektiem saistītās izmaksas un ieguvumus. Tas nozīmē, ka dalībvalstis reti piešķir prioritāti projektiem, kuri nodrošināja enerģijas ietaupījumu vai citus ieguvumus par zemākām izmaksām. Mēs ieteicām uzlabot projektu atlasē procedūras.
- Mēs minējām, ka energoauditu kā primārās atlasē prasības izmantošana bija laba prakse. Šādi auditi kopā ar energoefektivitātes sertifikātu par situāciju pēc darbu veikšanas ļauj novērtēt projekta rezultātā ietaupīto enerģiju. Par vēl vienu labu praksi mēs arī uzskatījām individuālo skaitītāju uzstādīšanu mājāsaimniecībās.

Savā ziņojumā par energoefektivitāti **uzņēmumos**:

- mēs parādījām, ka dažiem energoefektivitātes projektiem atmaksāšanās laiks pārsniedza to kalpošanas laiku, un tas nozīmē, ka projekti nebija efektīvi.
- Mēs uzsverām, ka daži projekti, ticamāk, tiktu īstenoti arī tad, ja nebūtu ES dotācijas, un tie būtu finansēti no aizdevumiem.
- Mēs ieteicām Komisijai pārbaudīt, vai dalībvalstis pienācīgi pamatoja finansēšanas instrumenta izvēli un vai dotācijas netika izmantotas gadījumos, kad finanšu instrumenti būtu piemērotāki.

Avots: Īpašais ziņojums 11/2020 “Ēku energoefektivitāte: joprojām lielāka vērība jāpievērš izmaksu lietderībai”; Īpašais ziņojums 02/2022 “Energoefektivitāte uzņēmumos: zināms enerģijas ietaupījums, bet nepilnības plānošanā un projektu atlasē”.

Ikonas: šis attēls ir izstrādāts, izmantojot Flaticon.com resursus. © Freepik Company S.L. Visas tiesības aizsargātas.

16 Attiecībā uz **bezemisiju un mazemisiju mobilitāti** mūsu ziņojumā par ES atbalstu transportlīdzekļu uzlādes infrastruktūrai tika uzsvērtā vajadzība pēc saskaņotām maksājumu sistēmām, atbilstīgas lietotāju informācijas par pieejamību reāllaikā un informācijas par norēķināšanos uzlādes stacijās, kā arī pēc vienlīdzīgas piekļuves visiem elektrotransportlīdzekļu lietotājiem. Mēs arī konstatējam, ka finansējums uzlādes stacijām nebija atkarīgs no minimālā ekspluatācijas perioda²⁰. Pilsētu mobilitātes projekti ne vienmēr bija balstīti uz pamatotām pilsētu mobilitātes stratēģijām, un bieži vien tiem trūka koordinācijas ar kaimiņu pašvaldībām²¹. Šo jautājumu atrisināšana padarītu finansējumu efektīvāku.

17 Dalībvalstis var finansēt **pagaidu tiešo ienākumu atbalstu**, kas aprobežojas ar ēku un autotransporta emisijas kvotu tirdzniecības tiešo ietekmi un nepārsniedz 35 % no to plānu kopējām aplēstajām izmaksām. Tiešais atbalsts ir pienācīgi jāaprēķina un mērķtiecīgi jāorientē uz cilvēkiem, kuri ir vismazāk aizsargāti un kurus nesamērīgi ietekmē degvielas un enerģijas cenu pieaugums, un tas jāsniedz uz laiku, līdz ieguldījumu pasākumi samazina saistītās izmaksas. Taču šāds atbalsts varētu palīdzēt mazaizsargātām mājāsaimniecībām absorbēt augstākas izmaksas, kas saistītas ar ogļu vai gāzes apkures sistēmu ekspluatāciju un braukšanu ar iekšdedzes dzinēja automašīnām. Tāpēc attiecībā uz šīm mājāsaimniecībām ietekme varētu izpausties kā atlikta enerģētikas pārkārtošana un saglabāta atkarība no fosilā kurināmā. Mēs uzskatām, ka Fonda mērķu sasniegšanai finansējumu būtu labāk novirzīt uz attiecīgām darbībām energoefektivitātes vai videi nekaitīgāka transporta jomā, jo tiešie maksājumi zināmā mērā var ietekmēt atbilstību principam “nenodari būtisku kaitējumu” un var neatbilst priekšlikuma 15. pantā minētajai “ilgstošajai ietekmei”.

18 10. pantā paredzēta iespēja **pārvietot resursus no dalītās pārvaldības programmām un uz tām**²². Par šo jautājumu:

- o Priekšlikumā ir paredzēta iespēja dalībvalstīm daļu no Fonda finanšu piešķiruma (līdz 15 %) pārvietot uz dalītas pārvaldības fondiem. Šādas programmas piedāvā papildu aizsardzības pasākumus, un valstu iestādēm ir ilga īstenošanas pieredze.

²⁰ Īpašais ziņojums 05/2021 “Elektrotransportlīdzekļu uzlādes infrastruktūra: vairāk uzlādes staciju, bet infrastruktūras nevienmērīga ieviešana apgrūtina ceļošanu pa Eiropas Savienību”.

²¹ Īpašais ziņojums 06/2020 “Ilgtspējīga pilsētu mobilitāte Eiropas Savienībā: bez dalībvalstu apņemšanās būtiski uzlabojumi nav iespējami”.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus,

- o Priekšlikumā paredzēti arī pārvietojumi no dalītās pārvaldības programmām uz Fondu. Tos ierobežo Kopīgo noteikumu regula²³. Mēs iepriekš norādījām, ka šādi pārvietojumi varētu samazināt finansējuma pieejamību citiem kohēzijas un lauku attīstības mērķiem²⁴ un ietekmēt šo programmu galvenos stratēģiskos mērķus. Mēs arī konstatējām, ka pārvietojumu iespējamība var izraisīt līdzekļu novirzīšanu uz programmām, kuras uzskata par tādām, kurām ir mazāk nosacījumu vai kuras izmaksu ziņā ir izdevīgākas²⁵. Piemēram, līdzekļu pārvietošana varētu apdraudēt aizsardzības pasākumus, kas paredzēti darbības programmām, uz kurām attiecas dalīta pārvaldība, vai radīt iespēju izvairīties no līdzfinansējuma, kas citādi būtu vajadzīgs no dalībvalstīm²⁶. Tāpēc mēs atbalstām īpašu nosacījumu ieviešanu priekšlikumā par šādiem līdzekļu pārvietojumiem.

19 Priekšlikumā paredzēts **atbalsts publiskā un privātā sektora struktūrām**, kas izstrādā un nodrošina cenas ziņā pieejamus energoefektivitātes risinājumus un pieejamus bezemisiju un mazemisiju mobilitātes pakalpojumus. Dalībvalstīm ir jāgādā par aizsardzības pasākumiem, lai nodrošinātu, ka viss labums tiek pārnest uz māsaimniecībām, mikrouzņēmumiem un transporta lietotājiem. Mēs atzīmējam, ka Priekšlikumā nav minēti šādi aizsardzības pasākumi, piemēram, šāda veida atbalstam pieejamo līdzekļu maksimālā apjoma ierobežošana.

Fonda finansēšana

Fonda finansēšana: galvenie punkti

- o Iespējams, ka papildus 200 miljoniem kvotu būs vajadzīgas vēl ETS kvotas.
- o Cenu svārstīgums un pieejamo ieņēmumu nenoteiktība var radīt finansēšanas riskus.
- o Arī uz lauku iedzīvotāju skaitu balstītā sadales formula Priekšlikumā nav izskaidrota.

Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu.

²³ Regula (ES) 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu, 26. pants.

²⁴ Atzinums 04/2022 – RePowerEU.

²⁵ Pārskats par ES budžeta izpildi 2020. finanšu gadā, 2. nodaļa.

²⁶ Atzinums 06/2020 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atvēršanas un noturības mehānismu.

20 Fonda finansējums laikposmam no 2027. līdz 2032. gadam, nepārsniedzot 59 miljardus EUR, būtu jāsedz no ārējiem piešķirtajiem ieņēmumiem²⁷. Ieņēmumi tiks gūti, izsolot kvotas saskaņā ar ES ETS. Priekšlikums pārskatīt ES ETS²⁸ attiecas uz divu veidu kvotām, kas jādara pieejamas Fondam:

- o 50 miljoni kvotu, kas izsolītas no stacionārām iekārtām (elektroenerģijas ražošana un rūpniecība). Šie ieņēmumi nav saistīti ar ēkām vai autotransportu, tāpēc tie neietekmēs enerģijas cenu pieaugumu ēku vai autotransporta nozarēs.
- o 150 miljoni kvotu, kuras sākotnēji izsolīja no ēkām un autotransportam paredzētās ETS, kā arī vēl nenoteikts skaits kvotu, kuras izsolīja šajā divās nozarēs, lai palielinātu ieņēmumus līdz prasītajiem 59 miljardiem EUR.

21 Lai iegūtu 59 miljardus EUR, 200 miljonu kvotu izsolē cenai par katru kvotu būtu jābūt 295 EUR, bet 2022. gada novembrī kvotu cena izsoles platformā vidēji bija aptuveni 80 EUR par kvotu²⁹. Komisija pieņēma, ka kvotas cena ir 45 EUR (2020. gada cenās), un tas nozīmē, ka no iepriekš aprakstītajiem 200 miljoniem kvotu ieņēmumi ir 9 miljardi EUR. Lai iegūtu ieņēmumus 59 miljardu EUR apmērā, Komisijai, ticamāk, būs jāizsola ievērojami vairāk ETS ēku un autotransporta kvotu.

22 Komisija ierosināja, ka 25 % no ETS ieņēmumiem kļūst par jauniem pašu resursiem³⁰, kas cita starpā jāizmanto, lai atmaksātu *Next Generation EU* dotācijas vai samazinātu uz nacionālo kopienākumu balstīto dalībvalstu iemaksu daļu ES gada budžeta finansēšanā³¹. Komisija lēš, ka 25 % no ETS ieņēmumiem, ko rada ēku un autotransporta iekļaušana emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, būtu pietiekami, lai segtu Fonda finansējuma vajadzības³². ETS darbojas kopš 2005. gada, un emisijas kvotu

²⁷ Priekšlikuma 9. pants. Ārējos piešķirtos ieņēmumus izmanto, lai finansētu konkrētus izdevumu posteņus, kā noteikts Finanšu regulas 21. pantā. Attiecībā uz piešķirtajiem ieņēmumiem Eiropas Parlaments nepiedalās lēmumu pieņemšanas procesā.

²⁸ Padomes 2022. gada 30. jūnija vispārējā pieeja, Starpiestāžu lieta 2021/0211 (COD) 10 796/22.

²⁹ <https://www.eex.com/en/market-data/environmental-markets/eua-primary-auction-spot-download>.

³⁰ Komisijas priekšlikums Padomes lēmumam, ar ko groza Lēmumu (ES, Euratom) 2020/2053 par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu (COM(2021) 570, 22.12.2021.).

³¹ Iestāžu nolīgums par budžeta disciplīnu (...) tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai.

³² Priekšlikums, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, Lēmumu (ES) 2015/1814 par

cenas ir ievērojami svārstījušās (no 5 līdz 55 EUR laikposmā no 2005. līdz 2021. gadam)³³, kas padara to par salīdzinoši svārstīgu ES ieņēmumu avotu.

23 Pēc sociālo klimata plānu apstiprināšanas Komisija ar dalībvalstīm parakstīs juridiskas saistības līdz Fonda darbības beigām izmaksāt finanšu piešķirumu līdz maksimālajam apjomam. Priekšlikums paredz iespēju **proporcionāli samazināt maksājumus**, ja attiecīgajā gadā nav pietiekamu piešķirto ieņēmumu, un atlikumu izmaksā, kad ieņēmumi kļūst pieejami³⁴.

24 Formulā, kuru izmanto, lai sadalītu līdzekļus dalībvalstīm, ņem vērā iedzīvotāju skaitu, tostarp lauku apvidu īpatsvaru, nabadzības līmeni, CO₂ emisijas no kurināmā sadedzināšanas mājāsaimniecībās un nacionālo kopienākumu uz vienu iedzīvotāju. Šie kritēriji atbilst Fonda mērķiem. Tomēr Priekšlikumā nav sīki izklāstīts, kāpēc sadales formulā lauku apvidu iedzīvotājiem piešķir lielāku svērumu.

Kontroles un snieguma sistēma

Kontroles un snieguma sistēma: galvenie punkti

- Komisijas novērtējums par plāniem ir pienācīgi jādokumentē.
- Sīki jāizklāsta atbilstība piemērojamajiem ES un valsts tiesību aktiem.
- Par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu, jāziņo valstu un ES līmenī.
- Kopējiem rādītājiem jābūt atbilstīgiem, apstiprinātiem, uzticamiem, vienkāršiem un stabiliem.

25 Mēs atzinīgi vērtējam to, ka Priekšlikums skaidri pilnvaro Komisiju, *OLAF*, Eiropas Revīzijas palātu un attiecīgā gadījumā *EPPO* īstenot to piekļuves, revīzijas un izmeklēšanas tiesības.

Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un Regulu (ES) 2015/757 ([COM\(2021\) 551 final](#)).

³³ Ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību (COM(2021) 962): “Vispārīgo kvotu izsoļu līdzsvara cenas laikā no 2013. gada janvāra līdz 2021. gada 30. jūnijam”.

³⁴ Pārskatītā priekšlikuma 19. panta 9. punkts un 18. pants.

26 15. pantā ir dots **Komisijas novērtējuma** kritēriju saraksts, ko piemēro, lai vērtētu valstu sociālos klimata plānus, kuru struktūra ir līdzīga atveseļošanas un noturības plānu (ANP) struktūrai. Mēs konstatējam, ka dokumentācijas taka kopumā bija sadrumstalota un ka dažādu ANP komponentu analīze tika atspoguļota vairākos Komisijas darba dokumentos. Mēs arī konstatējam, ka Komisija ir piemērojusi katra ANP kvalitatīvo novērtējumu saskaņā ar ANM regulas standartiem, nevis salīdzinošu novērtējumu³⁵. Priekšlikuma 4. panta 3. punktā ir skaidra atsauce uz dalībvalstu paraugprakses apzināšanu.

27 Dalībvalstīm savās pārvaldības deklarācijās ir jāapliecina, ka finanšu piešķirumi tiek pārvaldīti saskaņā ar visiem piemērojamajiem noteikumiem, jo īpaši noteikumiem par izvairīšanos no interešu konfliktiem, krāpšanas novēršanu, korupciju un dubultu finansēšanu³⁶. Tomēr Komisijai nav tieša pienākuma pārbaudīt, vai dalībvalstu kontroles sistēmas sniedz vajadzīgo pārlicību, un tas rada ticamības un pārskatatbildības nepilnību riskus un, visbeidzot, riskus attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību. Tāpēc mēs uzskatām, ka Priekšlikumā būtu jāprecizē un jāstiprina Komisijas atbildība par atbilstību valstu un ES noteikumiem.

28 Mēs jau iepriekš ziņojām par gadījumiem, kad nav ievēroti ES un valsts noteikumi, piemēram, iepirkuma, valsts atbalsta un attiecināmības noteikumi. Tādējādi, ņemot vērā Fonda kontroles sistēmas tvērumu un Komisijai noteikto ierobežoto atbildību, ES līmenī var būt maz pārbaudītas informācijas par to, vai un kā dalībvalstu sistēmas pienācīgi aptver **ES un valsts noteikumu** neievērošanas nozīmīgo risku.

29 Priekšlikuma 20. panta 5. punktā ir ierosināts, ka Komisijas atbildība attiecas tikai uz krāpšanu, korupciju, interešu konfliktu un no finansēšanas nolīguma izrietošo pienākumu neizpildi. Konkrētāk, Priekšlikumā krāpšanas **apkarošanas pasākumi** ir aplūkoti sīkāk nekā ANM regulā, lai gan nav skaidrs, kā un kādā līmenī (valsts un/vai ES) būtu jāziņo par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu.

---

³⁵ Īpašais ziņojums 21/2022 “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas”.

³⁶ Priekšlikuma 20. pants un III pielikums.

30 Mēs uzskatām, ka pozitīvi ir tas, ka dalībvalstīm būs jāvāc, jāreģistrē un jāglabā elektroniskā sistēmā dati par līdzekļu galasaņēmējiem, darbuzņēmējiem un apakšuzņēmējiem³⁷. Atjaunināta informācija par līdzekļu galasaņēmēju saņemta finansiālā atbalsta summu arī atvieglos līdzekļu apguves uzraudzību. Tomēr, tā kā informācija ir vajadzīga tikai par pirmā līmeņa apakšuzņēmējiem, kas saņem vairāk nekā 50 000 EUR, daži apakšuzņēmēji netiks paziņoti. Mēs arī atzīmējam, ka nav laika ierobežojuma šīs informācijas publicēšanai.

31 20. pantā noteikts, ka dalībvalstīm jāizveido lietderīga un efektīva iekšējās kontroles sistēma, kuras pamatā ir priekšlikuma III pielikumā izklāstītās pamatprasības. Mēs uzskatām, ka dalībvalstīm būtu arī jāprasa veikt pārvaldības pārbaudes un revīzijas, lai nodrošinātu, ka līdzekļi tiek izlietoti saskaņā ar attiecīgajiem ES un valsts tiesību aktiem. Komisijas novērtējums par dalībvalstu kontroles sistēmu atbilstību Priekšlikumā ir aprakstīts ļoti vispārīgi, un atšķirībā no ANM regulas neprasa Komisijai piemērot vērtējumu sistēmu³⁸.

32 Mēs atzinīgi vērtējam noteikumus par Fonda **uzraudzību un izvērtēšanu**. Tomēr Priekšlikumam nav pievienots pielikums ar kopējiem rādītājiem. Mēs iepriekš konstatējām, ka energoefektivitātes uzraudzības sistēma neļāva Komisijai novērtēt ES budžeta ieguldījumu ES energoefektivitātes mērķvērtības sasniegšanā³⁹. Šādiem rādītājiem jāatbilst Fonda mērķiem un jābūt piemērotiem tā snieguma mērīšanai. Cik vien iespējams, tiem jāatbilst atbilstīgiem, apstiprinātiem, uzticamiem, vienkāršiem un stabiliem (*RACER*) kritērijiem⁴⁰.

---

³⁷ Priekšlikuma 20. pants.

³⁸ *Proposal on establishing a Recovery and Resilience Facility*, II pielikums. Vērtējumu sistēmas piemēri ir šādi: lielā mērā / vidējā mērā / mazā mērā; gaidāma liela/vidēja/maza ietekme; sekmē efektīvi/daļēji / nesekmē; pienācīgi/minimāli/nepietiekami pasākumi.

³⁹ Īpašais ziņojums 11/2020 "Ēku energoefektivitāte: joprojām lielāka vērība jāpievērš izmaksu lietderībai"; Īpašais ziņojums 02/2022 "Energoefektivitāte uzņēmumos: zināms enerģijas ietaupījums, bet nepilnības plānošanā un projektu atlasē".

⁴⁰ Atzinums 06/2020 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atvēršanas un noturības mehānismu.

Noslēguma piezīmes

33 Sociālo klimata fondu Komisija ierosināja 2021. gada jūlijā, un Padome priekšlikumu pārskatīja 2022. gada jūnijā. Tā mērķis ir risināt sociālās sekas, ko rada enerģijas cenu paaugstināšanās sakarā ar jaunas ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) izveidi ēku un autotransporta nozarēs. Fondam ir iespēja sniegt nozīmīgu ieguldījumu, lai ES līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti.

34 ES ETS kvotu izsolīšana ēku un autotransporta nozarēs nodrošinās fondam finansējumu līdz 59 miljardiem EUR 2027.–2032. gadā. Cenu svārstīgums, kas ietekmē ES ETS kvotas, un pieejamo ieņēmumu nenoteiktība var radīt finansēšanas riskus. Tā kā Komisija vēl nav pieņēmusi procedūras ierosināto jauno pašu resursu pārvaldībai vai ieņēmumu aprēķināšanai, noteikšanai un atgūšanai, nav skaidrs, kad būs pieejami ieņēmumi un vai tie būs samērojami ar Fonda vērienīgajiem mērķiem un attiecīgajām investīciju vajadzībām. Šo jautājumu vēl vairāk saasina tas, ka attiecībā uz priekšlikumu nav veikts īpašs ietekmes novērtējums.

35 Priekšlikuma pamatā ir Atvērēšanas un noturības mehānisms (ANM) pamatiezīmes, piemēram, nacionālie plāni, maksājumi ar nosacījumu, ka ir apmierinoši sasniegti atskaites punkti un mērķrādītāji, papildu finansējums un papildināmība ar citiem ES un valstu fondiem un atbilstība principam “nenodari būtisku kaitējumu”. Tomēr, tāpat kā attiecībā uz ANM, zaļo mērķu sasniegšanas iespējamību Komisija galvenokārt vērtēs plānu novērtēšanas posmā, bet mazākā mērā, kad tā vērtēs maksājumu pieprasījumus.

36 Šajā kontekstā mēs vēlētos uzsvērt, ka turpmākajās procedūrās un lēmumos par Sociālo klimata fondu ir svarīgi izmantot ANM īstenošanā gūto pieredzi. Konkrēti, mēs uzskatām, ka dažas nepilnības, uz kurām mēs iepriekš norādījām saistībā ar ANM, attiecas arī uz Fondu:

- dubultas finansēšanas risks un mērķu pārklāšanās ar citiem publiskiem instrumentiem un fondiem;
- nepietiekama uzmanība uz sniegumu un ieguldīto līdzekļu atdevi papildu sarežģītības un administratīvā sloga dēļ;
- potenciāli vājā saikne starp maksājumiem un Fonda mērķiem, atskaites punktiem un mērķrādītājiem;

- o ticamības un pārskatatbildības nepilnības attiecībā uz ES finanšu interešu aizsardzību;
- o rādītāji, atskaites punkti un mērķrādītāji sniegumu efektīvi nenovērtē.

Šo atzinumu Revīzijas palāta pieņēma 2022. gada 15. decembra sēdē Luksemburgā.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs